

Bonden kunde være tjent med og holden ved, og Stiftelsen hverken nu eller i Fremtiden tabte eller hazarderede Noget, men snarere aandt Noget ved", hvilket derefter forklaredes at kunne ske derved, at Bonden og hans Efterkommere forpligtedes til aarlig at betale samme Landgilde som hidtil, og at andre Ydelser samt Indfæstningen beregnedes til Penge og lagdes til den aarlige Afgift.

I denne Aand besluttede ogsaa Regjeringen den 1ste Juli 1846 at bortarvesæste Fæstegaardene paa Arvingodsset for to Trediedele af deres Salgsværdi i Handel og Wandel, dog med et passende Afslag i Forhold til den Tid, der maatte antages endnu at være tilbage af Fæstet.

Langt mere gjenemgribende var dog det Forslag, som af Regjeringen forelagdes den 10de Februar 1849 nedsatte Landbokommissionen, og som gik ud paa det hele Fæsteforholds tvungne Afløsning. I Begrundelsen af Forslaget hæveder Indenrigsministeren, P. G. Bang, at Godseieren vel er den ene og virkelige Eier af Fæstegaardene, men tillige, at denne Eiendomsret efter Loven er undergIVEN betydelige Indskrænkninger, og at det gennem mange Slægtled er blevet en fast Vedtægt, at Godseierne ved Bortfæstningen særlig begunstigede den forrige Fæsters Børn eller Svigerbørn, eller hvem Fæsteren ellers udjaae til sin Eftermand, saa at de fik Fæstet paa lempeligere Vilkaar end en Fremmed. Denne Vedtægt var bleven saa fast, at en Tilfidsættelse deraf vilde vække almindelig Uvillie, hvorfor ogsaa de enkelte Tilfælde anvendte Fæsteauktioner igjen vare bortfaldne. Men i det Hele medførte den kunstig fremtvungne Tilstand et stort statsøkonomisk Tab, idet man aldrig kunde vente, at enten Brugerens vilde arbejde med den Flid, som hvor han selv var Eier, eller at paa den anden Side Fæstegodssets Eier skulde anvende de Kapitaler paa en Gaards Forbedring, hvorover han dels efter Loven og endnu mere efter Sæderne ei kunde raade frit. Desuden maatte en sund Politik raade til at fjerne

Fæsteforholdet som et, der ikke længer svarede til Tiden, navnlig fordi det maatte fremkalde en høist skadelig Spænding imellem Fæstebondestanden og Godseierne. Kun naar al Jord i Landet blev lige i Henseende til offentlige Byrder som til den private Raadighed, blev et sundt politisk Liv sikket. Naar altsaa statsøkonomiske og politiske Grunde krævede, at Fæstebaandet fjernedes, burde det dog kun ske paa den Maade, at den forøgede Værdi, som vandtes derved, tillagdes Fæsteren eller hans Efterladte, medens Fæstegaardens Eier beholdt den Værdi, som Gaarden i sin nuværende Lovbestemte Retstilstand havde. Heller ikke kunde det afhænge af Eierens Samtykke, om Fæsteforholdet skulde afløses, thi det nuværende Samfund kunde ikke være forpligtet til at lade de Indskrænkninger, som en tidligere Slægt havde villet lægge paa Jordens frie Benyttelse, bestaa, naar de vare til Hindrer for Produktionens Forøgelse og derved for den stigende Befolknings Trang til Benyttelse af alle Hjælpemidler for sin Tilværelse og Udvikling.

Ministeriets Forslag gik derfor især ud paa, at enhver Fæstegaard ved indtrædende Fæsteledighed skulde sælges til fri Eiendom ved offentlig Auktion saaledes, at der tilstodes den fratrædende Fæster eller dennes Arvinger en Tjerdedel af Kjøbesummen, og at  $\frac{7}{12}$  af den blev henstaaende uopsigelig fra Godseierens Side. Et Flertal af Kommissionen (6 Medl.) sluttede sig i det Væsentlige til Forslaget, og nogle af dem (3) vilde endog fremskynde Afhændelsen ved at lade den bero ikke paa Fæsteledighed, men paa Fæsterens Forlangende og at tilstaa ham eller hans Arvinger  $\frac{1}{3}$  af Kjøbesummen istedetfor  $\frac{1}{4}$ . Et Mindretal (5 Medl.) kunde dog ikke for Tiden gaa ind paa den foreslaaede tvungne Afløsning, da de fandt, at Staten kun, hvor afgjørende Grunde for Almenvellets Skyld krævede det, ved Tvangsforholdsregler burde gribe ind i privatretlige Forhold, og da de tillige havde vigtige Betænkneligheder mod Forslagets enkelte Bestemmelser. De tilraadede derimod,